

Od wydawcy 11

Wstęp

1. Uwagi ogólne. Zakres chronologiczny i terytorialny przedmiotu. Charakterystyka podstawy materiałowej 15

2. Monarchia Jagiellońska jako mocarstwo europejskie 25

3. Tablice synoptyczne. Chronologiczny zestaw najważniejszych wydarzeń z zakresu historii muzyki polskiej i powszechnej, historii Polski i świata, historii nauki i kultury w Polsce i na świecie 30

Spis skrótów 50

Część pierwsza
Kultura muzyczna w Polsce w XVI w.

1. Ogólny charakter kultury muzycznej. Tradycje i główne kierunki rozwoju 53

2. Kontakty międzynarodowe. Import muzyków, muzykaliów, instrumentów. Przejmowanie wzorów życia muzycznego, drukarstwo muzyczne, szkolnictwo. Schyłek popularności Akademii Krakowskiej. Wojaże zagraniczne Polaków – studia, zatrudnienie za granicą i in. 56

3. Organizacja życia muzycznego w Polsce w XVI w. Główne centra (zespoły, muzy-cy, ośrodki) 64

 a) Muzyka na dworach. Dwór królewski Jagiellonów – funkcje muzyki: reprezenta-cyjna, wojskowa, liturgiczna, rozrywkowa. Zmiany w organizacji muzyki dwor-skiej za panowania Zygmunta III Wazy, rozwój mecenatu królewskiego, muzyka sceniczna, balety. Dwory magnatów, dostojników świeckich i kościelnych – ze-społy wokalne i instrumentalne, muzyka solowa. Świeckie muzykowanie, tańce i śpiewy w dworach szlacheckich 64

 b) Muzyka w ośrodkach kultu religijnego. Kościoły katolickie (katedry, mniejsze ko-scioły parafialne); powstanie kolegium roratystów (1543) na Wawelu; organi-ści; bractwa dewocyjne; muzyka w klasztorach różnych reguł; muzyka bractw przykościelnych; cerkwie, kościoły reformowane różnych konfesji rozwijające się głównie około połowy stulecia 69

 c) Muzyka w miastach. Muzycy wędrowni, muzycy zatrudniani przez władze miej-skie, cechy rzemieślnicze muzyków (np. Lwów, Kraków, Gdańsk); życie muzycz-ne wielkich miast 76

4. Wykonawstwo muzyczne i repertuar 84

 a) Ogólny charakter praktyki wykonawczej 84

 b) Środki wykonawcze. Głos ludzki. Instrumentarium. Popularność organów. 85

 c) Społeczne funkcjonowanie instrumentarium 88

 d) Muzykowanie solowe i zespołowe. Kształtowanie się zespołów instrumentalnych 90

 e) Budownictwo instrumentów. Lutnictwo i organmistrzostwo 91

f) Repertuar muzyczny. Zasób muzykaliów, druków i kopii kompozycji obcych kompozytorów. Repertuary poszczególnych ośrodków uprawiania muzyki. Związki z tradycją repertuarową	93
5. Formy przekazu muzycznego	104
a) Drukarstwo muzyczne. Oficyny krakowskie. Drukarnie reformacyjne	104
b) Działalność skryptoriów	106
c) Notacja muzyczna wokalna i zapisy tabulaturowe	107
6. Szkolnictwo muzyczne. Akademia Krakowska i jej filie. Gimnazja. Szkoły parafialne i zakonne. Szkoły reformacyjne. Szkoły jezuickie. Program nauczania	109
7. Teoria muzyki	117
a) Polskie traktaty i pisma muzyczne, rękopiśmienne i drukowane z pierwszej połowy stulecia. Sebastian z Felsztyna (ur. ok. 1480, zm. 1552?), Marek z Płocka, Jerzy Liban z Legnicy (ur. 1464, zm. po 1546), Marcin Kromer (ur. 1512, zm. 1580) i in.	117
b) Pisma obce znane i zachowane w Polsce. Źródła, autorytety i wzory wykorzystywane przez polskich teoretyków i nauczycieli muzyki: Boecjusz, Johannes de Muris, Franchinus Gafurius i in.	119
c) Ogólne uwagi o teorii muzyki. Charakter traktatów teoretycznych, podręcznik, kompilacja. Podstawowa tematyka – zasady muzyki chorałowej, notacja mensuralna, zagadnienia kompozytorskie (kontrapunkt), praktyka wykonawcza (akcent chorałowy)	120
d) Uwagi o muzyce różnych autorów: pisarzy, filozofów, polityków, teologów.	125

Część druga

Twórczość muzyczna w Polsce w XVI wieku

I. Ogólny charakter twórczości muzycznej w Polsce w XVI wieku	131
II. Muzyka wokalna i wokально-instrumentalna	137
1. Msza wielogłosowa. Cykl i poszczególne części ordinarium missae	137
a) Typy tekstów i opracowań muzycznych mszy. Charakter źródeł i problem autorstwa kompozycji mszalnych	137
b) Przekazy mszy z pierwszej połowy XVI wieku z tabulatur organowych. Msze organowe (fragmenty tabulatur organowych z ok. 1520; po 1528, tabulatura z klasztoru Św. Ducha w Krakowie z ok. 1548, tabulatura Jana z Lublina z ok. 1537-48). Kompozytorzy i intawolatorzy, monogramiści polscy: N.C. (Mikołaj z Krakowa), N. oraz N.Z. (niezidentyfikowani). Msze i części mszalne Heinricha Fincka. Utwory kompozytorów obcych (Heinrich Issac, Josquin des Prés) jako ważny fragment mszalnego repertuaru muzycznego w pierwszej połowie XVI wieku. Zagadnienia wykonawcze mszy organowej	139
c) Twórczość mszalna w drugiej połowie XVI wieku. Zachowane utwory Marcina ze Lwowa (zm. ok. 1589), Tomasza Szadka (ur. ok. 1550, zm. ok. 1611), Krzysztofa Borka (zm. po 1573), Krzysztofa Klabona (zm. po 1610). Przekazy tabulaturowe z ok. 1580 r. Części mszalne monogramistów: J.S. (Jakub Sowa, zm. 1594), D.C.C., (Krzysztof Klabon)	144
d) Styl muzyczny opracowań mszy w zabytkach polskich XVI wieku	157
2. Motet i inne formy polifoniczne wokalne i wokально-instrumentalne	161
a) Uwagi wstępne o charakterze polskiej twórczości motetowej w XVI wieku. Forma i styl motetowy, związki z formą pieśni. Typy przekazów	161
b) Źródła twórczości motetowej w pierwszej połowie XVI w. Jerzy Liban z Legnicy (ur. 1464, zm. po 1546), Sebastian z Felsztyna (ur. ok. 1480, zm. 1552 ?), tabulatu-	

ry organowe i utwory monogramistów N.C. (Mikołaj z Krakowa), N. Z., N.Ch. (Mikołaj z Chrzanowa, ur. ok. 1480, zm. 1562), Severinus Konij (Seweryn Koń)	164
c) Szczegóły konstrukcyjne polifonii w motecie w pierwszej połowie XVI wieku. <i>Traktowanie cantus firmus. Układ głosów – faktura. Środki polifoniczne. Tonalność. Architektura</i>	171
d) Repertuar przekazany anonimowo. Tabulatury i inne zapisy	178
e) Źródła twórczości motetowej w II połowie XVI wieku. <i>Przekazy tabulaturowe i mensuralne. Kompozytorzy znani z imienia i monogramiści</i>	184
f) Motet oparty na technice cantus firmus. <i>Jakub Sowa, Marcin z Warty (II połowa XVI w.), Tomasz Szadek (ur. ok. 1550, zm. ok. 1611), Walenty Gawara (koniec XVI w.), Marcin Paligonus (koniec XVI w.). Traktowanie cantus firmus. Architektura. Opracowania sekwencji, hymnów, psalmów, magnifikatów, lamentacji, pasji. Twórczość Jana Branta (ur. ok. 1554, zm. 1602)</i>	186
g) Motet przeimitowany. <i>Wacław z Szamotuł (ur. po 1520, zm. ok. 1560), Marcin ze Lwowa (zm. ok. 1589)</i>	197
h) Motety z przełomu stuleci. Załączki techniki wielochórowej	202
3. Pieśń monodyczna i wielogłosowa w Polsce w XVI wieku	207
a) Uwagi wstępne. Typy pieśni	207
b) Wielogłosowy repertuar pieśniowy	208
c) Charakterystyczne cechy pieśni monodycznej i wielogłosowej	212
d) Problematyka tekstu słownego pieśni	214
e) Źródła do pieśni w Polsce w XVI wieku. <i>Tabulatury organowe z pierwszej połowy stulecia: tabulatura Jana z Lublina z ok. 1537-48 r., tabulatura z klasztoru Św. Ducha w Krakowie z ok. 1548 r. Muzyka na lutnię z drugiej połowy stulecia: tabulatura Strzeszkowskiego, utwory Walentego Bakfurka (ur. 1507, zm. 1576), Diomedesa Cato (ur. ok. 1560, zm. po 1603?). Kancjonały – rodzaje i znaczenie historyczne. Autorzy zbiorów pieśni jednogłosowych: Jan Seklucjan (ur. ok. 1510-15, zm. 1578), Jan Zaremba (I poł. XVI w.), Jakub Lubelczyk (poł. XVI w.), Daniel z Łęczycy (ur. ok. 1530, zm. 1600), Stanisław Sudrowski (ur. 1550, zm. 1600), Krzysztof Krański (ur. 1556, zm. 1618). Zbiory z klasztoru benedyktyn w Staniątkach. Kancjonały czeskie i inne wydane i używane w Polsce. Zbiory pieśni wielogłosowych: kancjonały składane – Puławski i Zamoy-skich, Summa nabożeństwa, Piotr Artomiusz (ur. 1552, zm. 1609). Pojedyncze druki pieśni wydawane w Krakowie. Repertuar pieśni procesyjnych. Wpisy do ksiąg liturgicznych. Pieśni autorskie Wacława z Szamotuł (ur. po 1520, zm. ok. 1560), Cypriana Bazylika (ur. ok. 1535, zm. po 1570?), Mikołaja Gomółki (ur. 1535, zm. po 1591), Krzysztofa Klabona (zm. po 1510) i Diomedesa Cato (ur. ok. 1560, zm. po 1603?)</i>	219
f) Pieśń jednogłosowa. <i>Geneza i źródła melodyczne. Rodzaje monodii. Psalmi jednogłosowe. Psalterz Lubelczyka. Znaczenie monodii dla kształtowania się pieśni wielogłosowej</i>	228
g) Pieśń wielogłosowa. <i>Typy pieśni. Pieśń w opracowaniu instrumentalnym. Pieśni z elementami imitacji. Pieśni z kontrapunktem ozdobnym. Pieśni w kontrapunkcie nota contra notam. Twórczość pieśniowa Wacława z Szamotuł (ur. po 1520, zm. ok. 1560) i Cypriana Bazylika (ur. ok. 1535, zm. po 1570?). Twórczość pieśniowa Mikołaja Gomółki (ur. 1535, zm. po 1591)</i>	233
h) Zjawiska nietypowe w pieśni polskiej XVI wieku. <i>Utwory quasi madrygalowe. Pieśni wykorzystujące melodyczne, harmoniczne i rytmiczne formuły popularne w muzyce europejskiej XVI w. Rytmizacja cantus firmus. Pieśni Krzysztofa Klabona (zm. po 1610). Zainteresowanie muzyków metryką antyczną</i>	254
4. Chorał rzymski	268
a) Zagadnienie lokalnych cech chorału. <i>Melodyka, traktowanie repertuaru, rodzima twórczość parachorałowa</i>	268

b) Sobór trydencki a liturgiczny śpiew w Polsce w końcu XVI wieku	270
c) Źródła rękopiśmienne i druki chorałowe w Polsce w XVI stuleciu	273
d) Muzyka w obrzędzie kultowym. Liturgiczny ryt polski	276
e) Formy chorałowe i i parachorałowe	278
III. Muzyka instrumentalna	287
1. Muzyka na organy i inne instrumenty klawiszowe	287
a) Źródła muzyki organowej. <i>Tabulatury: Jana z Lublina z ok. 1537-48, z klasztoru Św. Ducha w Krakowie z ok. 1548 r., Warszawskiego Towarzystwa Muzycznego zwana ostatnio łowicką z ok. 1580 r., Zamkowa z ok. 1580 r., Gdańska z ok. 1591 r., Jana Fischera z Morąga z ok. 1595 r. Twórczość kompozytorska w źródłach obcych i przekazach późniejszych: Piotr z Drużna (zm. 1611), Diomedes Cato (ur. 1560, zm. po 1603?).</i>	287
b) Repertuar tabulatur na instrumenty klawiszowe	290
c) Formy i gatunki muzyki na instrumenty klawiszowe. <i>Oryginalne utwory instrumentalne (preambula i fantazje), intawolacje utworów wokalnych lub na zespoły instrumentalne, tańce</i>	292
2. Muzyka lutniowa	305
a) Źródła do muzyki lutniowej. <i>Tabulatura Strzeszkowskiego, twórczość kompozytorów-lutnistów: Walenty Bakfark (ur. 1507, zm. 1576), Benedykt z Drużna (ur. ok. 1520, zm. ok. 1580), Jakub Polak-Reys (zm. ok. 1605), Wojciech Długoraj (ur. 1557 (8?), zm. po 1619?), Diomedes Cato (ur. ok. 1560, zm. po 1603?).</i>	306
b) Repertuar na lutnię obcy i rodzimy. <i>Utwory oryginalne na lutnię (preludia, fantazje), intawolacje utworów wokalnych, tańce.</i>	308
3. Zespołowa muzyka instrumentalna. <i>Kompozycje Diomedesa Cato (ur. ok. 1560, zm. po 1603?) i Mikołaja Zielenieńskiego (przełom XVI i XVII w.). Tańce polskie</i>	318
IV. Przełom XVI i XVII wieku	329
1. Twórczość Mikołaja Zielenieńskiego	329
2. Uwagi końcowe	339
V. Bibliografia	341
1. Nowe wydania źródłowo-krytyczne. <i>Antologie i inne zbiory w porządku chronologicznym z wyczerpaniem kompozycji z XVI wieku</i>	341
2. Katalogi, bibliografie, słowniki	351
3. Opracowania z zakresu historii muzyki	353
a) Opracowania całościowe	353
b) Opracowania monograficzne i inne	354
4. Literatura uzupełniająca	375
VI. Spis przykładów muzycznych	381
VII. Indeksy	385